

Peyami Safa

– DursunTİFTİK · 29 Eylül 2010

PEYAMİ SAFA(1899-1961)

A) HAYATI

Peyami Safa 1899 yılında İstanbul'da doğmuştur.Babası şair-i maderzâd İsmail Safa'dır.(Bu lâkap İsmail Safa'ya Muallim Naci tarafından verilmiştir.) Annesi Bedia Hanımefendi'dir.Üstad,sanatçı bir aileye mensuptur:Ali Kamil Akyüz ve Mehmed Vefa amcaları;İlhami Safa ise kardeşidir.Şeceresi Akşemseddin'e kadar uzanır.

Henüz iki yaşında iken ,Sivas'ta ,babasını kaybeder.Annesi ile birlikte İstanbul'a dönerler.Burada ilk ve orta mektep tahsillerine devam eder."Şimşek " muharriri o günleri şöyle anlatır:
"Ben iki yaşında babasız kaldım.Bütün çocukluğum ve gençliğim korkunç bir hastalığa ve fakirliğe karşı mücadele içinde geçti.Kimsesiz ,sıhhsız,parasız ve tahsilsiz kaldım.Orta sekizinci sınıftan yukarı okul görmedim.Hastalık,cehalet ve sefalet ejderleri ile boğuştum."(1)

Hiç yılmadan çalışmaya devam eder Üstad...

1912 yılında Posta –Telgraf Nezareti'nde memuriyete girer.On beş yaşında öğretmenlik mesleğine atılır.Kendi kendine Fransızca öğrenir.Tarih,sosyoloji,psikoloji vs. alanlarıyla ilgilenmeye başlar.Hem kendini hem de gelecek nesilleri yetiştirmeye devam eder.On dokuz yaşında gazeteciliğe soyunur.Ömrünün sonuna kadar da gazeteciliğe devam eder.Ekmeğini sadece kaleminden kazanır.Bu arada edebi çalışmalarını da aralıksız sürdürür.

27 Mayıs'tan sonra Üstadı daha zor günler bekler:"Peyami Safa Marksistlerin ısrarlı işaretleri,teşvikleri ve ihbarlarıyla 27 Mayıs'ta iki defa gözaltına alınmıştır."(2)

Yazı hayatına tam olarak devam edememesi;TDK üyeliğinden çıkarılması:biricik oğlu Merve'nin askerde iken ölmesi Peyami Safa'yı çok yıkar.Kaçınılmaz son çok yaklaştıdır:

"Yeğenin evinde vefat etti.Boğazından muzdaripti.Kan gelince:
-İşte bu fena dedi.Hastalığının vehametini hissetmişti.Romancı,gazeteci,mütefekkir Peyami safaya susarken,doktor Peyami Safa son sözü söylemişti."(3)

Oğlu Merve'nin vefatından üç ay sonra 15 haziran 1961'de bir kalp sektesi sonucu İstanbul'da hayata gözlerini yumar.Bir elbise parası bile bulamayan Peyami Safa yokluk içinde doğar,yokluk içinde yaşar ve yine yokluk içinde ölür.Edirnekapı Şehitliğindeki mezarı TÜRK gençleri tarafından yaptırılır.Büyük

mistik,Allah'a kavuşmanın sevinci içindedir artık:

"Ben Allah'a ,öteki dünya düşüncesinden uzak olduğum çocukluk çağımda inanmaya başladım.Allah fikri öyle bir güneştir ki O'nsuz her izah karanlıkta kalır.Allah'a inanmak değil,inanmamak insanın boyunu aşar."(4)

B) EDEBİ ŞAHSİYETİ

1)FİKİR ADAMI OLARAK PEYAMİ SAFA

Peyami Safa, tam bir tahsil hayatı olmadığı halde fikri meselelere merak sararak sürekli düşünür.

Gerçek münevver şöyle tanımlar:"Gerçek münevver bütün ilimlerin ve felsefe sistemlerinin esasları,tarih safhaları ve son verileri hakkında bilgi sahibi olan ve bu bilgiyi,şahsi temayül ve ihtiraslarının tesirlerinden kurtarıp,objektif planda fikir haline getiren insandır."(5)

"Kültür Haftası" ve "Türk düşüncesi" isimli iki dergi çıkarır.Bu dergilerde ve çeşitli gazetelerde kültür hakkında fıkralar ve makaleler yazar.Değindiği konular şunlardır:Kültür emperyalizmi,batılılaşma,doğu-batı sentezi,mistisizm,nasyonolizm,sosyalizm,fikir ve sanat,dil,aile ve kadın,gençlik,din ve ahlak,eğitim vs.

Fikri alanda yazmış olduğu bir çok müstakil eseri de bulunan Peyami safa gerçek bir münevver olduğunu ispatlamıştır.

2) SANATKAR PEYAMİ SAFA

Türk romanında yeni bir çığır açan Peyami Safa usta bir romancı olduğu kadar iyi bir hikayecidir de.

Üslub Üstadın baş meselesidir.eserlerini büyük bir titizlikle vücuda getirir.Günlerce odasına kapanıp yazdığını söylerler.

Psikolojik tahlillere sıkça yer vermesi bizde ilk psikolojik roman çağını açar."Dokuzuncu Hariciye Koşuşu"ile de ilk biyografik romanı edebiyatımıza sokar.

C) ESERLERİ

Üstad çok eser veren bir sanatkardır.Üçyüze yakın eseri vardır.Bunun bir dünya rekoru olduğu sanılmaktadır.

"Mahşer" muharririnin eserlerini iki grup altında toplayabiliriz:

1-Kitap halinde çıkanlar

2-Sonradan oluşturulanlar(Fıkra ve makalelerinin bir araya getirilmesi)

Kitap halinde çıkan eserleri iki koldan ilerler:Peyami Safa imzalı olanlar ve Server Bedi imzalı olanlar.

Server Bedi,Peyami Safa'nın maişet temini için yazdığı eserlerde kullandığı mahlasıdır.

" Necib Fazıl'a sormuşlar:

-Peyami Safa'yı tanıyor musunuz?

Necib Fazıl cevap vermiş:

-Tanırım,tanırım;kendileri Server Bedi'nin evinde otururlar."(6)

Eserlerinin bazıları şunlardır:Sözde Kızlar,Şimşek,Bir Akşamı,Fatih-Harbiye,Yalnızız,Biz İnsanlar,
9.Hariciye Koğuşu,Cingöz Recai Serisi,Gün Doğuyor,Türk İnkılabına Bakışlar,Doğu-Batı Sentezi,Objektif Serisi

*****Dipnotlar*****

- 1)Peyami Safa,Komisyon,Toker yay.,İstanbul-1984,s.11
- 2)Üç Büyük Mustarib,Ergun Göze,Boğaziçi Yay.,s.7
- 3)Meşhurların Son Sözleri,Ergun Göze,Boğaziçi yay.,s.142
- 4)"Bir Allahsıza Cevap,Objektif Serisi 8,s.27-28
- 5)Peyami Safa,Ergun Göze,Kültür Bak. Yay.,s.114
- 6)Şair ve Yazarlarımızdan Nükteler,Etem Çalık,Ötüken yay.,s.211

*****Bu yazı, "Objektif Serisinde Temalar" isimli üniversite bitirme tezimin "Biyografi " bölümünden kısaltılarak oluşturulmuştur.Bu vesileyle tez hocam Sayın AHMET ÇOBAN' ı rahmetle anıyorum.